

מדינת יהודה בדרר

בס"ד, גליון מס' 39 ("מי בא" 211) – ט"ז תמוז התשפ"ו

"איש ישראל המוכה"

הקדמה

בגליון הקודם (38), דיברנו על האמת שבפרשת בלעם, "אמת משיחית" שעתידיה להתגלות בשלימות, אם כי בפירוש "איננה חינוכית" בתחילת דרכו של אדם ועם, ומשה עצמו, המחנך הגדול, "מספח" אותה לתורה (במקביל למה שהוא עצמו הולך ומתקרב לקראת סוף ימיו יותר ויותר ומתדמה ל"גואל אחרון"). הדברים נכתבו ברוח ובהשראת תורת רבינו צדוק הכהן מלובלין זי"ע, שהוא כידוע תלמיד מובהק לרבינו מרדכי יוסף מאיז'ביצא זי"ע בעל מי השילוח, וכהמשך למאמר הקודם נעתיק מדבריו (בריש פרשת פינחס) לענין "תיקון זמרי", שהובאו ב"ספר הפרשיות" לאבא זלה"ה בסוף פרשת בלק, וארשה לעצמי להעתיקם כלשונם משום שהיה לי בזמנו, לפני כששים שנה, חלק בעריכתם ועיבודם:

"דברים עמוקים במעשה זמרי מספר מי השילוח"

בל יעלה על הדעת לומר שהיה זמרי נואף מתוך תאוותו, שאילו כן היאך נתייחדה לו פרשה להודיע שמו ושם אביו, והיאך הכתוב מכנהו בשם "איש ישראל" – שם המעלה, ולא עוד אלא שקודם המעשה קראו "איש מבני ישראל" – כביכול אינו מבורר עדיין בשם ישראל אלא שמזרע ישראל הוא – ולאחר שקלקל ונענש הכתוב קוראו "איש ישראל"!

אכן, סוד יש בדבר, כי הנה עשר מדרגות הן בזנות, ראשון לכולם – המקשט עצמו לדבר עבירה ומושך עליו יצה"ר, ואין לך מגונה מזה. ואחריו כמה דרגות של "יצרו אנסו" שניטל מן האדם במדת-מה כח בחירתו והוא ככפוי על כך, אלא שעדיין יש בידו לאכוף יצרו. ומדרגה אחרונה – אדם שכבר כבש יצרו במיצוי כל כוחותיו כולם עד שלבו סולד-מאליו מכל תאוה שיש בה שמץ עוון, ולפתע הוא מוצא לבבו נמשך בתוקף רב אחר תאוה, עד שאי אפשר לו כלל לפרוש הימנה. ומעשה הבא מתוך מדה זו – סופו שהוא מתברר לטוב ונודע שברצון השי"ת נעשה, והוא ענין מעשה יהודה ותמר שאמרו בו רז"ל "תמר זינתה – ויצאו ממנה מלכים ונביאים", עד שנתברר המעשה שאין בו יציאה כלל מרצון השי"ת.

וזמרי בן סלוא, הזקן שבישראל והגדול בשבט שמעון שדרכו לקנא על הזנות, קרוב היה ביותר למדה זו, וכשנזדמנה לו כזבי והרגיש בנפשו תוקף תאוה, ידע כי לא דבר ריק הוא, אלא כך רצון השי"ת שתיקלט זו בישראל על ידו וראויה היא

לו בשרשו ממש כבת יתרו למשה רבינו ע"ה – וכאשר הגידו לנו חכמי האמת, וכן איתא בכתבי האריז"ל, כי אכן נפש זו שייכת לו בשרשו וראויה לו מששת ימי בראשית. ומכל מקום אין מעשהו מבורר לגמרי לטוב בעוה"ז לנהוג בו בהווה, ואעפ"י שראה כי סופו טוב היה לו למנוע עצמו מכך, ועל כך נאמר (משלי כז) אל תתהלל ביום מחר כי לא תדע מה ילד יום.

אמור מעתה: עמוק עמוק היה המעשה ותלוי על חוט השערה עד שאפילו משה רבינו ע"ה לא היה יכול להכניס עצמו ולדונו במיתה. ופינחס המקנא, כנער היה בדבר זה, שלא הגיע עד עומק הדבר ודן את זמרי כנואף בעלמא, ונתעורר לכך ע"י שרשו שמיוסף שנתברר בנסיגות על דבר זה. ובאמת מי מפיס לומר כי קנאותו של פינחס מבוררת לגמרי ואין בה שמץ כעס מאבי אמו שפיטם עגלים לע"ז, יותר מתאוותו של זמרי, ולכן "אילו נהפך זמרי והרגו לפינחס לא היה נהרג עליו" כמשאז"ל, כי יש מקום לפקפק בקנאתו, אלא שבא הדיבור והסכים עם פינחס להודיע שאעפ"י שהיה כנער במעשהו, עכ"פ כפי דרגת הבנתו כהוגן עשה, ובשלימות, ועל כך נאמר (הושע יא) "כי נער ישראל ואוהבו".

ומיד כשהודיע לפינחס שמסכים עימו, הוסיף ואמר "ושם איש ישראל" וגו' – כלומר אעפ"י שכדין עשה פינחס, לא כאשר הוא סבור שזמרי בועל ארמית מתוך תאוותו, אלא "איש ישראל" הוא ושם לו בגדולים, אלא שעוד לא בורר מעשהו לגמרי וצריך שיהרג, אבל מעתה ולעתיד כל מעשיו משרש ישראל יצאו.

ואלמלי היתה הקנאה ע"י משה עצמו, הרי הוא באורו הגדול ומתוך ידיעתו הברורה, היה מכלה בקנאתו גם את נפשו של זמרי ומוציאו מכלל העדה, אבל קנאת פינחס כפי מדרגתו אין בה אבידת נפש אלא הריגת הגוף בלבד". עד כאן מספר הפרשיות.

"פיסגת" תורת איזביצא

בעיני רבים וטובים נחשבת תורה זו כפיסגת הנועזות שבדרך איז'ביצא, ומציגים אותה כשלילית, מופרכת מוגזמת ומסוכנת, אבל אנו שגדלנו על ברכי בית המדרש הזה – סבי החסיד ר' מיכאל מוקוטובסקי הי"ד למד בצעירותו אצל ר' צדוק – לא נימנע מלהתעקש על האמת שבהם, ואף נוסף כמה הערות ונטעים אותם לפי דרכנו:

א – זמרי אינו נמנה עם אותם שאין להם חלק לעולם הבא, ולא עוד אלא ששמו נקרא על משפחתו בפרשתנו – "לשאול (אשר הוא זמרי כדברי רבותינו) משפחת השאול", והרי זה ממש כענין ראובן, שבסמוך-אחר סיפור שכיבתו עם בלהה הכתוב מייחסו עם כל שבטי ישראל, אשר על כן אמרו חכמים בסוף פרק במה בהמה "כל האומר ראובן חטא (כפשוטו) אינו אלא טועה".

ב – לפני סיפור זמרי מצוה משה את שופטי ישראל "הרגו איש אנשיו הנצמדים לבעל פעור", ולפי חשבון רז"ל המובא ברש"י מדובר (לפחות) ב176000 איש. הדבר הזה לא התממש, כפי הנראה בעקבות מעשה זמרי וקנאת פינחס, ולא מתו אלא 24000, כנראה הללו שאדוקים לגמרי בעבודה זרה של פעור, אבל כל השאר (אולי כולל את זמרי עצמו, וייתכן גם שאלמלא מימש תאוותו היה עלול ליפול בע"ז, ודי למבין) אין להם ענין בפעור אלא ב"מתירנות" שהוא מקדש (המתבטאת בדרך עבודתו המנוולת), וכדברי חכמים (על ע"ז בכלל) "לא עבדו ישראל ע"ז אלא להתיר להם עריות בפרהסיא". מיקוד הענין בזמרי ובתאוה,

"משחרר" אפוא מהתמקדות בע"ז החמורה פי-כמה [וכתורת איז'ביצא על הזב שאינו משתלח ממחנה ישראל משום שתאווה ישנה גם בישראל ויש לה תיקון ובירור, וכמו חטא דוד בבת שבע ש"כל האומר דוד חטא (כפשוטו) אינו אלא טועה" ו"לא היה ראוי לאותו מעשה אלא להורות דרך תשובה"].

ג – כשם שבלעם נמנה במשנה עם פושעי ישראל ההולכים בשרירות לבם, בכדי להראות מה בינו לבינם ולהעלותם (בידי "דורשי רשומות" – ראה במאמר הקודם), כי הוא שגרם להם ועוונם "מתנקז" אליו. כך בענייננו נכון לומר שכזבי, והמדיינים בכלל, הם המנקזים לתוכם את עוון זמרי, ולפיכך נסמך כאן הציווי על הנקמה בהם (שנתבצעה בפרשת מטות, אשר בה הרגו גם את בלעם!).

ד – פינחס שמזרע יוסף שומר הברית, מקנא על התאווה, וכן אליהו (אשר הוא פינחס כדעה העיקרית בחז"ל, וכנראה מסוף נבואת מלאכי) "מלאך הברית" ומקנא על עזיבת הברית, "חטא הנעורים" כיוסף הנער וכפינחס הנער, אבל, כתורת איז'ביצא, הנקי בעוון התאווה עלול לנפול בגאווה וכעס, שרש עבודה זרה (שעל כן אמרו השבטים על יוסף "זה עתיד להשיאנו לבעלים"). "ברית שלום" (- מושג השייך ליסוד-צדיק) נתונה לפינחס, אך ידוע שה-ו' של שלום נכתבת קטועה, מה שרומז (גם) ששמירת הברית בסור מרע, בדרך "איתכפא", אינה יכולה להיות שלימה כי "אין צדיק בארץ אשר לא יחטא", אלא בדרך "אתהפכא", בהולדה-בקדושה, מה ששייך לדוד ומשיח בן דוד ולא למשיח בן יוסף שהוא המקדים ומכין אך אינו סוף דבר. וכדברי רבותינו "לא נתכהן פינחס (בפועל) עד ששם שלום בין השבטים", ביהושע כב, בהבינו כי בניית המזבח נועדה לחיזוק הברית ולא להיפך. וכן אליהו נטרד מנבואתו מחמת קטרוגו על ישראל, ונחסרה משמו ו' אחרונה בששה מקומות, פקדון ביד יעקב (הכתוב מלא בששה מקומות), עד שיופיע בכל ברית מילה ויעיד כי כל ישראל בשרשם שומרי ברית, כי "מאן דאיתגזר איקרי צדיק".

ה – והנה משה עצמו כאן רפו ידיו כי לא היה ברור לו כיצד לדון את זמרי (כדברי מי השילוח), אך הוא המצטוו לנקום במדיינים, ושם בא לכלל כעס (וטעות) על שהחיו כל נקבה. כי עצמות יוסף עמו והוא באופיו הראשוני קשור יותר למשיח בן יוסף [ואולי על כן "אחר תאסף אל עמך" – כמשיח בן יוסף שמת "לטובת" משיח בן דוד (וד"ל)], אך לקראת מותו הולך משה ומתקרב לבחינת משיח בן דוד (כבמאמר הקודם).

אם כי למרבה הצער המדינה הנוכחית נגועה גם בעוון שפיכות דמים (מה שמתבטא במחדלי המימשל לגבי שמירת חיי יהודים וברדיפתו הפרועה את היהודים העוסקים בכך), וגם בעוון עבודה זרה (העולה בעיקר מתרבות התקשורת) – נראה לאחר העיון כי עיקר חילוניותה של המדינה מתבטא בעוון גילוי עריות ומיסוד הזנות, המתירנות וההתבוללות (מה שעולה בעיקר ממערכת המשפט הנכרית, והאריך להסביר את השלישייה הזאת בטוב טעם מורי הרב גינזבורג).

אם אמנם כן, מדובר ב"בעיה פנים-יהודית" ויש בהחלט לצפות ולחתור לאור דברינו, לתיקון בדרך של "אתהפכא", בחיזוק המשפחה היהודית הקדושה, אשר שם הקדש-יה חתום עליה (כדברי רש"י בפרשתנו), ותחזינה עינינו במהרה בשוב השכינה לציון ברחמים.

